

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

ערב שסבר בטעות שבלי חתימתו לא יתנו ההלואה

תיק ממונות מס' 1141-סח

(מהד' כו אד"ב)

נושא הדיון

הרב א' חתם ערבות קבלנית להלואה עבור ב', אחרי שנאמר לו שבלי חתימתו לא יתנו ההלואה. כעת מתברר לו שהיה זה שקר, והגמ"ח לא היה איכפת לו מי יחתום כערב. הרב א' טוען שמשום כך הערבות היתה בטעות ואינו חייב בה. עוד הוא טוען שמבקש ההלואה ומי שבא לבקש ממנו את חתימת הערבות הוא ב' שהוא חותנו של הלואה, והוא אף חתם כערב על ההלואה, וב' הבטיח לו שהוא ידאג לכיסוי כל ההלואה. הגמ"ח המלווה טוען שאחרי שהרב א' חתם כערב הוא חייב, ואינו יכול להיפטר בטענות אלו.

פסק דין

טענת הנתבע נדחית, והתביעה מתקבלת.

(-) שמשון גרוסמן

(-) יהושע ווייס

(-) אברהם דוב לוי, אב"ד

השאלות לדיון

- חתם על ערבות אחרי שהערב השני הבטיח לו לדאוג לכיסוי ההלואה, ומתברר שאין לו, האם הערבות של השני היא בטעות.
- נשלח לקבל הלואה עבור אחר, מי נעשה הלווה, השליח או מי שהכסף נתקבל עבורו.
- סדר הגביה כשיש שני ערבים קבלנים.

תשובה

א. כתב הש"ך שם ס"ק ח וז"ל: דלא הו"ל ליעלו על ככה, שאין אדם יכול לידע מה שיש לחצירו, אפילו אדם לגבי זנו וכן להיפך, אבל צכה"ג שהיה אחיו וידע שנפל להם צירושה סך חשוב וידע ג"כ שלא היו חייבים מקודם הירושה לשום אדם, או שהיה שותפו מקודם בזמן מה וידע מה שהיה לו בחלק החצרותא סך חשוב וגם יודע צצירור שאינו חייב לשום אדם, ואח"כ נמלא צהאי שעתא שצא לו סיבה והיזק שירד מכל נכסיו וזה לא ידע, חשוב כאונם ופטור אפילו א"ל חזי דעלך קא סמיכנא ולא לריך לקבל היסת דלא ידע דהא אין טוענו אלא שמא. כ"כ מהרש"ל. ומכ"ש אם היה בטוח ונתקלקל אח"כ שהוא פטור כיון שנתקלקל אח"כ, וכ"כ בצמ"ע ס"ק ז ופשוט. ע"כ. ובצמ"ע שם הוסיף לפי שאין לשון זה כערבות.

ובנידון דידן שהרצ א' טוען שהסכים לחתום על הערבות רק אחרי שצ' הצטיח לו שהוא ידאג לכיסוי ההלוואה, והאמין לו, ועכשיו מתברר שסיקר אותו ואומר שאין לו מהיכן לפרוע, אם היה הרצ א' מוכיח שצאותה שעה היה צ' אמיתי וכנה צדצריו והיה לו אז מהיכן לפרוע, ורק אח"כ נמלא סקרן וכספו אצד, הרי צכה"ג חשיב אונם ופטור מחיוב גרמי, אך אם צשעה שהצטיח צ' לכסות את ההלוואה לא דבר אמת, אין זה אונם וחייב. ועוד. כיון שחתם על שטר ההלוואה כערב קצלן, אינו פטור משום אונם. ועיי' פס"ד ירושלים כרך י עמ' נד.

ומה שטוען הרצ א' שרומה לחתום על הערבות צטענה שבלעדי חתימתו לא יתנו את ההלוואה, ועכשיו מתברר שגם מישהו אחר יכל לחתום, זו אינה טענה, ואדרבא, כיון שחתם מתוך ידיעה שרק עליו סומכים, אין לך "חזי דעלך קא סמיכנא" יותר מזה.

ב. פסק צשו"ע יו"ד סי' קסח-קסט סעי' ז: ישראל שאמר לעוצד כוכבים לזה לי מעות צרצית מישראל צשמך והמלוה לא ידע שצצביל ישראל הם, המלוה מותר והלוה עושה איסור. וצרמ"א: ויש מקילין משום דאין שליחות לעוצד כוכבים. וכבר נתבאר דאין להקל רק צמקום שנהגו להקל. ע"כ. וכתב צחו"ד שם ס"ק י טעם המחצר שהמלוה מותר והלוה עושה איסור לפי שיש שליחות לעוצד כוכבים, דהמשלח נתחייב צעשיית השליח שליחותיה אף שלא הזכיר שם משלחו, כמצואר צחו"מ סי' קפג, ועשיית השליח נחשב כמעשה המשלח, ויד השליח כיד המשלח, אבל כשהזכיר העוצד כוכבים שם המשלח ולזה צשם הישראל פלוני דאז נפטר השליח, כמש"כ הש"ך צס"ק לד, והישראל ודאי נתחייב כשהגיע המעות לידו וכו'. ע"כ.

ולהלן צשו"ע שם סעי' יז: ישראל שאמר לחצירו לזה לי מעות מהעוצד כוכבים צרצית וכו' ואם לא נתן לו משכון אסור אח"כ א"ל לזה לי מעות צרצית מהעוצד כוכבים על שמי והאמינו העוצד כוכבים והוא סומך על הלוה ולא על השליח. ע"כ. וכתב צמח"א שלוחין סי' יב דלפיי"ז השליח הוי כאילו לווה מעוצד כוכבים וחוזר ומלוה לישראל, והשליח יכול לתצוע מראובן שהרי ממנו לזה. אך לדעת הר"מ מנרצונה שהציא צעה"ת דשרי לישראל להיות שליח וללוות מהעוצד כוכבים מעות צרצית לצורך חצירו, דאינו לא לווה ולא

מלוא אלא שלוחו של ישראל וזכה בהם השליח מיד לצורך חזירו, וישראל המשלח הוא הלוח ולא השליח. והמחנ"א שם כתב לצדד דאם לא ראה העובד כוכבים להלוות כי אם לשליח אין לו לעובד כוכבים על המשלח כלום, וכיון שכן חל שיעבודו של השליח על הלוח מיד, דאל"כ על מי חל השעבוד. עיי"ש.

וצדעת המחבר בשו"ע ל"ע דמ"ש סעי' ז בישראל ששלח גוי ללוות מישראל דכיון דיש שליחות לגוי מדרבנן הלוח עובר באיסור כיון דעשיית השליח הגוי נחשב כמעשה המשלח, וצ"ע יז בישראל ששלח ישראל ללוות מגוי אם לא נתן לו משכון עובר השליח באיסור, דהשליח חשיב לווה וחוזר ומלוה למשלח. ול"ע. וצנידון דידן שהלוח שלח שליח לקבל את ההלוואה, והשליח לא חתם כלוה אלא כערב, פשוט שלד"ה דינו כשליח ולא כלוה, והלווה הוא זה שרשום כלוה והכסף נמסר עבורו.

ג. פסק הרמז"ם מלוה ולוה פכ"ה ה"י: סעי' ג וסי' קל"ב סעי' ג: שנים שערצו אחד, כשיצא המלוה להפרע מן הערב יפרע מאיזה מהן שיראה, ואם לא היה לאחד כדי החוב חוזר ותובע השני בשאר החוב. ובהשגות הראצ"ד: זה אינו מחוור אלא לפי המנהג ולמדין מן הגוים לישראל. ע"כ. וכתב המ"מ שהרמז"ן צ"מ לד' ב' ס"ל שדינו כשנים שלוו מן האחד, אבל הרשצ"א שם ס"ל כהרמז"ם, דכיון שהמלוה אחת הערבות אינו חל לחלאין, או יתחייב כל אחד בכל או לא יתחייב כלל, דמי חלקן להן, שהרי הן לא נתחייבו מחמת שום דבר שלקחו ממנו שנאמר לכל אחד נתן חליו, אלא ללוה הלוח הכל והערצין לצטחון כעין משכון ואין השעבוד חל לחלאין. ע"כ.

וצו"ע סי' עז סעי' ג: שנים שערצו לאחד כשיצא המלוה ליפרע מן הערב יפרע מאיזה מהן שיראה וכו' וצ"ע קל"ב סעי' ג כתוב שיש חולקין בזה. וכתב בהגר"א ס"ק יח: כמ"ש בתוספתא סוף צ"ב המלוה את חזירו ע"י שני ערבים כו'. וסברא ראשונה ל"ל דמוקמי לתוספתא בערבות קבלנים, דהוה כמו שנים שלוו שהן צעלמן נשתעבדו, עיי"ש. מצואר מהגר"א דבערבים קבלנים לכו"ע גובה מכל אחד רק חליו, אמנם כשהערב התחייב במפורש על כל ההלוואה, הרי הוא חייב בהכל, וכן השני.